

ІСТОРІЯ

УДК 069.5:2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-1-1>**Василь БАНАХ,***orcid.org/0000-0002-1582-3064*

кандидат історичних наук,

доцент кафедри історії, музеєзнавства і культурної спадщини

Національного університету «Львівська політехніка»

(Львів, Україна) *vasyl.m.banakh@lpnu.ua*

МУЗЕЙНИЦЯ ІРИНА ГУРГУЛА: ЕТАПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Важливою віхою історії українського музейництва в Галичині були 1920 – 30-ті роки ХХ ст. У цей час, продовжуючи традиції національної музейної справи попередніх десятиліть, активно розвивали власні колекції Національний Музей у Львові та Музей НТШ. Їм вдалося суттєво поповнити свої фонди та активно популяризувати у нелегкий час бездержавності українську культурну спадщину, а також залучити до музейної роботи молодих і перспективних дослідників старовини. Саме до таких належала випускниця Львівського університету, магістр і фахівець-етнограф Ірина Володимирівна Гургула, професійне становлення якої відбувалося саме у 20-ті – 30-ті роки ХХ ст. Молода дослідниця проводила важливі музеєзнавчі роботи із етнографічними колекціями. Їй вдалося дослідити й систематизувати великі колекції писанок, витинанок, народного одягу тощо. Окрім того Ірина Володимирівна приймала активну участь в громадському житті краю, популяризуючи традиційну народну українську культуру. В часи радянської та нацистської окупації Львова від 1939 до 1944 років та реорганізації музейної мережі краю радянською владою, І. Гургула продовжувала свої етнографічні дослідження у Львівському державному етнографічному музеї. Водночас працювати доводилося під жорстким партійним диктатом. Свідченням цьому стала, наприклад, поїздка у Москву, Ленінград та Київ з метою отримання «передового досвіду» музейної роботи відповідно до так зв. класового підходу. За короткий період 1939 – 1941 років І. Гургула, як фаховий та досвідчений музейник і етнограф, зокрема брала активну участь в організації двох етнографічних виставок у Києві та Львові. У важкі часи нацистської окупації дослідниці та працівниці Етнографічного музею вдалося організувати у 1943 році польові етнографічні дослідження на Волині. У перші повоєнні роки І. Гургула займала адміністративну посаду в. о. директора Етнографічного музею та провела важливу роботу щодо збереження та порятунку етнографічних колекцій, які сильно постраждали від воєнних лихоліть. Від 1950 року і до своєї смерті в 1967 році І. Гургула, працюючи на посаді бібліотекаря Державного музею художньої промисловості, зосередила свою увагу на публікації власних наукових напрацювань у галузі етнографії.

Ключові слова: Музей, Ірина Гургула, етнографія, колекції, спадщина.

Vasyl BANAH,*orcid.org/0000-0002-1582-3064*

PhD in History,

Associate Professor at the Department of History, Museology and Cultural Heritage

Lviv Polytechnic National University

(Lviv, Ukraine) *vasyl.m.banakh@lpnu.ua*

MUSEUM CURATOR IRYNA GURGULA: STAGES OF PROFESSIONAL ACTIVITY

The 1920s and 1930s were an important milestone in the history of Ukrainian museology in Galicia. At that time, continuing the traditions of the national museum practice of the previous decades, the National Museum in Lviv and the Museum of the Shevchenko Scientific Society actively developed their own collections. They managed to actively popularize the Ukrainian cultural heritage during the difficult time of statelessness, as well as to attract young and promising antiquities researchers to the museum work. Iryna Volodymyrivna Gurgula, a graduate of Lviv University, specialist in ethnography, whose professional development took place precisely in the 20s and 30s of the 20th century, belonged to this group. The young researcher conducted important museological works with ethnographic collections. She managed to research and systematize large collections of Easter eggs, carvings, folk clothes, etc. In addition, Iryna Volodymyrivna took an active part in the public life of the region, popularizing traditional Ukrainian folk culture. During the Soviet and Nazi occupation of Lviv from 1939 to 1944 and the reorganization of the region's museum network by the Soviet authorities, I. Gurgula continued her ethnographic research in the Lviv State Ethnographic Museum. At the same time, she had to work under strict party dictates. Evidence of this was, for example, a trip to Moscow, Leningrad and Kyiv with the aim of obtaining "progressive experience" in museum work in accordance with the so-called class approach. In

the short period of 1939-1941, I. Gurgula, as a professional and experienced museum worker and ethnographer, took an active part in the organization of two ethnographic exhibitions in Kyiv and Lviv. During the difficult times of the Nazi occupation, the researcher and employee of the Ethnographic Museum managed to organize field ethnographic research in Volyn in 1943. In the first post-war years, I. Gurgula was acting director of the Ethnographic Museum and carried out important work on the preservation and rescue of ethnographic collections that were badly affected by the horrors of war. From 1950 until her death in 1967, I. Gurgula, working as a librarian of the State Museum of Art Industry, focused her attention on the publication of her own scientific work in the field of ethnography.

Key words: Museum, Iryna Gurgula, ethnography, collections, heritage.

Постановка проблеми. У міжвоєнний період українське музейництво у Галичині, яка опинилася у складі відновленої польської держави, продовжувало традиції попередніх десятиліть. Найбільш потужні львівські музеї краю – Національний музей та Музей НТШ у Львові, незважаючи на певні фінансові й господарські труднощі, надалі активно поповнювали фондів колекції, організовували виставкову діяльність та досліджували й популяризували історико-культурну спадщину українців. Українські історики, археологи та етнографи продовжували вивчати історію краю, виконувати польові археологічні дослідження та етнографічні експедиції, поповнюючи музейні колекції новими та унікальними артефактами. Чимало праці у цій важливій галузі культурної роботи зробило нове покоління музейників, які долучилися до музейної роботи у 1920-ті роки та продовжили її у важкі і переломні роки Другої світової та повоєнний період. Відтак актуальними дослідженнями із історії українського музейництва у міжвоєнний період та час по ньому, досі залишаються питання, пов'язані із персоналіями музейної справи та їх професійною діяльністю. Її аналіз дозволяє більш детально зрозуміти головні проблеми та виклики, які стояли перед українським суспільством щодо збереження національної культурної спадщини на конкретному історичному етапі.

Аналіз досліджень. Історіографічна база, присвячена життю та діяльності Ірини Володимирівни Гургули налічує дві наукові розвідки. Дослідники Микола Моздир та Раїса Захарчук-Чугай у своїх статтях зосередили увагу головню на мистецтвознавчому аналізі етнографічних досліджень та робіт І. Гургули (Моздир, 1999: 191-200; Захарчук-Чугай, 2004: 147-154).

Мета статті. На основі аналізу широкої архівної джерельної бази розкрити головні етапи та напрямки професійної музейної діяльності діяльності Ірини Володимирівни Гургули.

Виклад основного матеріалу. Народилася Ірина Володимирівна Гургула 3 травня 1904 році в родині греко-католицького священника у с. Болевів тодішньої Станіславської області. Ірина Володимирівна здобула вищу освіту, навчаючись

впродовж 1925 – 1930 роках у Львівському університеті на філософському факультеті де отримала фах славіста-етнографа. У 1933 році здобула звання магістра філософії, захистивши роботу на тему «Аналіз писанкового орнаменту» польською мовою. Свою трудову музейну діяльність І. Гургула розпочала у віці 19-ти років у 1923 році як практикант в Українському Національному Музеї у Львові, де пропрацювала до 1933 року у відділі народного мистецтва. Паралельно на старших курсах університету І. Гургула від 1928 року і до 1939 вона також працювала в Культурно-Історичному музею при НТШ у Львові, як науковий співробітник у відділі етнографії над над збірками народного мистецтва (Архів Музею етнографії та художнього промислу. Особові справи працівників музею, що звільнені з роботи у 1950 році: Ф.1. Оп. 16. Спр. 45 Арк. 1, 1зв., 4).

Період 1920 – 1930-х років став одним із найбільш плідних в професійній музеєзнавчій діяльності І. Гургули. Ще студенткою, як практикант І. Гургула в Національному музеї почала працювати у 1924 – 1925 роках за дорученням директора Іларіона Свенціцького над укладенням покажчика місцевостей і осіб на основі актів генеральних візитацій XVIII ст. Окрім того «вела справи оплат заграничним книгарням і консервацію етнографічних збірок». Працювала Ірина Володимирівна, зважаючи на навчання, по дві години на день. Оремо нею було підготовлено наукову розвідку про освіту духовенства XVIII ст. на основі опрацьованих візитацій них актів (Центральний державний історичний архів України у м. Львові (ЦДІАЛ): Ф. 750 Оп. 1. Спр. 2. Арк. 6). «У 1925 році, – писала у своїх спогадах про роботу в Національному музеї І. Гургула, – порядкувала я архівний матеріал єпископа Петра Білянського, та згодом зложила покажчик місцевостей до генеральних візитацій Миколи Шадурського 1765 року, індекс імен священників із візитацій та метрик ординованих за час від 1700 – 1785 років...На основі покажчика біля 3000 прізвищ опрацьовано в особній статті прізвища священників XVIII ст.» (Гургула, 1931: 44).

У 1926 році Іларіон та Ольга Бачинські із Стрия передали до Національного музею свою збірку – 1387 зразків народної вишивки, що лягла

в основу колекції цього виду народного мистецтва в Національному музеї. І. Гургула так була захоплена багатством композиційних рішень, орнаментальних мотивів, технік вишивання, що взялася за опрацювання цієї збірки і вже в цьому ж році написала першу свою наукову, мистецтвознавчу розвідку «Збірка вишиванок Бачинських в Національному музеї». Це була спроба класифікувати її за видами, техніками з підкресленням тих чи інших особливостей окремих осередків (Моздир, 1999: 193).

У 1927 році Ірина Гургула проводила важливі музейно-реставраційні роботи із «очищення збірки писанок, що обіймає близько 4000 тисячі примірників за час від 1880 – 1926 років». Музейниця особливу увагу звертала на рослинні мотиви орнаменту, змалювавши 160-ть їх зразків. Це стало основою для її наукової розвідки про вивчення народного орнаменту загалом (ЦДІАЛ: Ф. 750 Оп. 1 Спр. 2 Арк. 25зв.). У 1928 році на частину гранту від польського міністерства освіти у розмірі 800 злотих І. Гургула продовжила свої студії «над збіркою 4500 галицьких і буковинських писанок» із збірок Національного музею з точною картою їх походження, яку розробив «інженер гірництва Северин Пастернак» (Свенціцький, 1929: 2). Подібний досвід роботи стане у майбутньому для І. Гургули основою для написання і успішного захисту в 1933 році її магістерської роботи в Львівському університеті. За словами музейниці: «По трирічному загальному ознайомленні з музейними збірками я зі стипендістки перейшла на робітницю у відділі народного мистецтва. Я вже мала для цієї роботи набути практичне знання і деякі основні принципи відношення до цих збірок. Я вже виділа в цих предметах цінні зразки культури, здобутки мистецьких змагань і побуту народу» (Гургула, 1931: 44).

Із 1928 року Ірина Гургула як стипендіатка розпочала свою науково-музейну діяльність в етнографічному відділі Музею наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові, який почав формуватися із 1893 року, коли відомий український меценат з Чернігівщини, фундатор музею, подарував Товариству портрет Тараса Шевченка, а художник Корнило Устиянович – ікону (Кушнір, 2012: 825). Займалася Ірина Гургула «систематичним відчищенням, порядкуванням по повітам та інвентаризуванням великої збірки писанок з цілої нашої західної землі». Дану працю молода дослідниця завершила у 1929 році. Загалом нею було ідентифіковано та систематизовано 3095 писанок із Галичини, 494 із Волині, 203 з Буковини, 14 з Київщини та для 994 означити місцевість походження не вдалося. За підсумками досліджень

І. Гургули Музей НТШ через місцеву українську пресу (газети «Діло» та «Новий час») оприлюднив відозву, де закликав громадськість передавати у музейні фонди писанки із тих повітів, яких бракувало у етнографічній колекції музею. У підсумку «дістав музей нових 600 писанок, що творять тепер із попередніми показну вже суму 4800 штук» (Хроніка Наукового товариства імені Шевченка у Львові (НТШ), 1930: 33, 37).

У лютому 1931 року зусиллями кооперативи «Українське народне мистецтво» у Львові та Гуртка любителів народного мистецтва в Перемишлі в виставкових залах Музею НТШ було влаштовано виставку українського народного мистецтва, яка репрезентувала «багатий етнографічний матеріал, зразки народної ноші, взорів і малюнків народних типів». Під час відкриття виставки І. Гургула виголосила доповідь на тему використання прикрас народного мистецтва (Новинки, 1931: 5).

Впродовж 6 березня – 18 квітня 1938 року у Музеї НТШ відбувалася етнографічна виставка «Полісся», для якої вже магістр Ірина Гургула у співавторстві із молодим етнографом Романом Гарасемчуком (1900 – 1976) підготувала наукову розвідку на тему «Матеріальна культура Полісся» (Хроніка НТШ, 1939: 98). За повідомленнями газети «Діло» – «Ірина Гургула реферувала про народне мистецтво на Поліссі...Всі техніки вишивкові і плетіння, особливо старовинні мало відомі в Європі, зате поширені скрізь на нашій землі, головню в околицях, що зберегли архаїчну культуру...Відчит ілюстрували численними зразками тканини, вишивок, плетінки, одягів та гончарства, головню зі збірок вистави» (З вітчивої салі, 1938: 8).

До 1939 року Ірина Гургула продовжувала працювати над етнографічними збірками Музею НТШ, які були одними із найбільших в краї і, наприклад, станом на 31 грудня 1936 року налічували: «етнографія крайова – 15816, етнографія екзотична – 52» (Хроніка НТШ, 1937: 98).

Як відзначають дослідники мистецтвознавства до І. Гургули ніхто не писав про українську витинанку Покуття та прилеглих до нього районів Поділля. Як «оригінальні витвори народної мистецької уяви» вона відносить їх до «особливого ряду» народного мистецтва. Відзначаючи, що витинанки ще не стали предметом вивчення, неначе заохочуючи до цього, відзначає, що історія цього виду художньої творчості сягає давніх віків, і що давно увійшли в релігійну звичаєвість українського села (Моздир, 1999: 196).

Окрім фахових етнографічних досліджень І. Гургула в 1930-х роках активно займалася громадською діяльністю, спрямовану на популяризацію

традиційної української культури. Так, науковиця була активною учасницею жіночого руху, який в Галичині у 1920 – 30-ті роки гуртувався зокрема довкола журналу «Нова хата». Одним із пріоритетів видання також було зацікавити жінок у народному мистецтві. Саме з ініціативи Анісії Свенціцької, дослідниці та дружини Іларіона Свенціцького, основоположника Національного музею, з'явилася ідея подачі читачам і читачкам історії одягу (Явна Уляна). Так, 4 жовтня 1937 року до клубу «Нової хати», – за повідомленням газети «Діло», – завітала Ірина Гургула з розповіддю про Полісся. Дослідниця наочно продемонструвала присутнім зразки поліських тканин привезених нею із етнографічної експедиції. «Розкішні ткани сорочки з червоними, споловілими vzорами, прекрасні чорно-червоні смугасті верети, яскраві вовняні запаски, навіть пара поліських личаків, що їх виплітають із вербової кори, доповнила цю мальовничу збірку» (Хроніка, 1937: 5).

Дня 3 березня 1938 року І. Гургула взяла активну участь у «Вечірній народній ноші», яку традиційно влаштовувала кооператива «Українське Народне Мистецтво». У заході були представлені традиційний український одяг із наддністрянського Поділля, Покуття, Коломиї, «бойківські одяги з Долинщини, Калущини, Скільщини й Турчанщини», Підляшшя, «Надніпрянщину заступили 4 гарні одяги з Полтавщини і Київщини». Саме музейниця і етнограф І. Гургула надала «вичерпуючі пояснення до всіх цих одягів» та «вложила багато праці над підготовкою цієї ревії» (Ревія народних одягів, 1938: 5).

Навесні 1938 року товариство Рідна школа організувало для шкільної молоді на майдані Сокола Батька у Львові (сьогодні неіснуючий багатофункціональний стадіон у Львові, що діяв впродовж 1911 – 1939 роках та належав відомому гімнастичному (руханковому) товариству «Сокіл-Батько») масштабні спортивні змагання та різноманітні патріотичні забави, у яких прийняло участь близько 2320 дітей різного віку. Громадськість та гостей заходу особливо вразила історично-спортивна забава «Живі шахи». «Прегарні, сперті на музеальних зразках історичні одяги гетьманської доби проектувала п-і Ірина Гургула. Одяги були у двох барвах: жовтій та блакитній. Кожна фігура живих шахів мала відповідний одяг: хлопчики – козаки, бігуни – козацькі сотники і т. д. Шахи виконали еволюції-танки...відповідні до ролі фігур». Загалом захід відвідало близько 15 000 осіб (Молодь хоче сонця й повітря, 1938: 7).

З початком Другої світової війни та окупацією Західної України Радянським Союзом у вересні

1939 року, становище музейних закладів Львова зазнало кардинальних змін. Музейна політика радянської влади зводилась до підпорядкування музейних і приватних колекцій державі та націоналізації їх, закриття багатьох з них чи перейменування, перерозподілу та розпорошення збірок. Постанова Раднаркому УРСР від 8 травня 1940 р. «Про організацію державних музеїв і бібліотек» визначала музеї як складову державної політики, як інструмент ідеологічного впливу (Маньковська, 2017: 243-244). Музейні заклади Галичини відтепер повинні були обслуговувати ідеологічні потреби радянського суспільства. 17 листопада 1939 р. Тимчасове управління Львівської області постановило націоналізувати львівські бібліотеки та музеї. Спеціально створену робочу комісію з охорони пам'яток історії та культури очолив письменник Петро Панч, до складу якої увійшли історик Іван Крип'якевич та літературознавець Михайло Возняк. Відділ у справах мистецтв при обласному виконавчому комітеті строго контролював хід «культурної» перебудови. Таким чином, прихід радянської влади до Львова призвів до реорганізації та ліквідації існуючої мережі культурно-освітніх установ міста. Протягом 1940 року з 26 існуючих у Львові на 1939 р. музеїв, на базі їх збірок та приміщень було створено 5 великих музеїв: історичний, природознавчий, етнографічний, художнього промислу і картинну галерею. В основних параметрах вдалося зберегти лише збірки Національного музею, які у грудні 1939 р. увійшли окремим відділом українського мистецтва до складу картинної галереї (Терський, 2013: 148, 152).

У професійній діяльності Ірини Володимирівни Гургули розпочався новий етап. Із 1 січня 1940 року і до початку нацистсько-радянської війни літа 1941 року І. Гургула працювала на посаді старшого наукового співробітника у Львівському державному етнографічному музеєві, де загалом налічувалося 19-ть штатних працівників музейників (Державний архів Львівської області (ДАЛО) Ф. Р-45 Оп. 1. Спр. 4 Арк. 45). Музейниця із 17 листопада 1939 року належала до контрольованої радянською владою профспілки поліграфічної промисловості та отримувала заробітню плату в розмірі 600 карбованців. Проживала Ірина Володимирівна на вул. Підвальной 9 у Львові (ДАЛО Ф. Р-45 Оп. 1. Спр. 2 Арк. 18).

Будучи фаховим етнографом із чималим досвідом музейної роботи, І. Гургула впродовж 1940 – 1941 років брала активну участь в організації двох етнографічних виставок. Перша – Гуцульське народне мистецтво проходила з 1 травня по

10 червня у Києві. Відвідало виставку приблизно 6000 осіб (ДАЛО Ф. Р-45 Оп. 1. Спр. 4 Арк. 51). Друга відкрилася в експозиційних залах Львівського державного етнографічного музею 31 січня 1941 року під назвою «Карпати». На ній були представлені «побут та культура гуцулів, бойків та лемків» (ДАЛО Ф. Р-45 Оп. 1. Спр. 4 Арк. 60-61).

Починаючи із осені 1939 року, важливою складовою діяльності Музею етнографії стала «ідеологічна робота», підпорядкована комуністичній так зв. марксистсько-ленінській ідеології та пропаганді. Завдання та мета, які ставила радянська окупаційна влада перед працівниками етнографічного музею, мала полягати у «допомозі комуністичному, інтернаціональному вихованню радянських громадян, плеканню в них любові до Великої Соціалістичної батьківщини, боротьби з пережитками капіталізму в свідомості людей» та тому подібних ідейно-пропагандистських кліше більшовицького тоталітаризму. Свою науково-дослідну роботу музей мав проводити на основі «марксистського методу», як основного матеріалу для експозиції. Натомість самі музейні артефакти повинні були експонуватися «з визначенням їх класової приналежності» (ДАЛО Ф. Р-45 Оп. 1 Спр. 2 Арк. 14-15).

Після відповідної ідейної «обробки» до Львівського Обкому Партії заступником директора з наукової роботи Р. Гарасемчуком було направлено на затвердження проект тем, які мали викладатися працівниками музею на курсах екскурсоводів. І. Гургулі було відведено 5-ть годин викладів на тему «Народна мистецька культура в західних областях УРСР» (ДАЛО Ф. Р-45 Оп. 1. Спр. 4 Арк. 107). У даному контексті протягом 5 березня – 15 квітня 1941 року старший науковий співробітник І. Гургула отримала дозвіл від міліції та відбула наукове відрядження до Києва, Москви та Ленінграду для «вивчення в тамошніх передових музеях радянської експозиції та форм і методів екскурсоводної праці» (ДАЛО Ф. Р-45 Оп. 1. Спр. 4 Арк. 120).

В часи нацистської окупації 1941 – 1944 років Ірина Гургула продовжувала працювати науковим співробітником в тепер уже Етнографічному музеї (Архів Музею етнографії та художнього промислу Особові справи працівників музею, що звільнені з роботи у 1950 році. Ф. 1 Оп. 16. Спр. 45. Арк. 1 зв.). В неспокійні часи війни Ірина Гургула продовжувала займатися улюбленими етнографічними дослідженнями. Так, у 1943 році вона провела польові етнографічні дослідження та експедицію у волинські села Шубків та Любачів (ДАЛО Ф. Р-45 Оп. 1. Спр. 3 Арк. 132). Водно-

час 23 травня 1943 року І. Гургула взяла участь у відкритті в Станіславові надгробника на могилі Дениса Січинського та концерті «з участю зразкових хорів ІНТ «Львівський Боян» та «Сурми» (ДАЛО Ф. Р-45 Оп. 1. Спр. 3 Арк. 10).

Після повернення радянської влади, починаючи із 1 серпня 1944 року і до 19 січня 1950 Ірина Володимирівна працювала на адміністративній роботі – заступником директора з наукової роботи в Етнографічному музеї АН УРСР, де з березня 1947 і по січень 1948 тимчасово виконувала обов'язки директора музею (Архів Музею етнографії та художнього промислу Особові справи працівників музею, що звільнені з роботи у 1950 році. Ф. 1 Оп. 16. Спр. 45. Арк. 1 зв.). Головною проблемою І. Гургули як заступника директора з наукової роботи стало завдання інвентаризації всіх музейних експонатів. Під час війни за 1941 – лютий 1945 року «пропало безслідно близько 3000 експонатів, між якими було багато дуже цінних». Детальна інвентаризація розпочалася із 1946 року. Паралельно велася робота щодо «монтування, очищення та збереження експонатів, які в часі воєнних дій зістали сильно пошкоджені через переносення, уживання та невідповідне переховування» (Архів Музею етнографії та художнього промислу. Плани науково-дослідної роботи музею на 1946 – 1951 роки Ф. 1 Оп. 16. Спр. 10. Арк. 1-2.).

Дня 19 січня 1950 року у зв'язку із скороченням штату працівників Етнографічного музею АН УРСР Ірину Володимирівну Гургулу звільнили з роботи. Натомість за Наказом № 2 від 4 лютого 1950 року її затвердили на посаді бібліотекаря Державного музею художньої промисловості із місячним укладом 675 крб. (Архів Музею етнографії та художнього промислу Особові справи працівників музею, що звільнені з роботи у 1950 році. Ф. 1 Оп. 16. Спр. 45. Арк. 4 зв., 3.). На цій посаді вона пропрацювала до своєї смерті 20 травня 1967 року. На останньому етапі своєї наукової роботи музейниця та науковець І. Гургула зосередилася на укладанні наукових видань на фахову етнографічну тематику. Нею було підготовлено до друку: Народні майстри Львівщини (Л., 1951), Народні майстри (Л., 1959), Народний одяг західних областей України (К., 1959), Українське народне мистецтво: Вбрання (К., 1961), Торжество історичної справедливості (Л., 1968), Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва (Л., 1969). Упорядкувала каталог виставки Олени та Ольги Кульчицьких «Килими» (Л., 1960) (Гургула Ірина Володимирівна).

Висновки. Ірина Гургула належить до плеяди видатних українських музейників та всю свою свідому професійну діяльність присвятила вивченню, систематизації та популяризації музейних етнографічних збірок. Її професійне становлення відбувалося у 20-ті – 30-ті роки ХХ ст., завдяки роботі у двох найбільших українських музейних установах Львова – Музеї НТШ та Національному музеї у Львові. В часи радянської та нацистської окупації Львова від 1939 до 1944 років та реорганізації музейної мережі краю радянською владою, І. Гургула продовжувала свої етнографічні дослідження

у Львівському державному етнографічному музеї. Водночас працювати доводилося під жорстким партійним диктатом в контексті пропагандистських кліше так зв. марксистсько-ленінської ідеології. У перші повоєнні роки І. Гургула займала адміністративну посаду в.о. директора Етнографічного музею та провела важливу роботу щодо збереження та порятунку етнографічних колекцій, які сильно постраждали від воєнних лихоліть. Від 1950 року дослідниця працювала на посаді бібліотекаря та зосередила свою увагу на публікації власних наукових напрацювань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архів Музею етнографії та художнього промислу Особові справи працівників музею, що звільнені з роботи у 1950 році. Ф. 1 Оп. 16. Спр. 45.
2. Архів Музею етнографії та художнього промислу. Плани науково-дослідної роботи музею на 1946 – 1951 роки Ф. 1 Оп. 16. Спр. 10.
3. Гургула Ірина Володимирівна. *Енциклопедія сучасної України* : веб-сайт URL: <https://esu.com.ua> (дата звернення: 21.10.2017)
4. Гургула Ірина Моя праця в Національному Музею. Двадцятьп'ять-ліття Національного Музею у Львові / за ред. І. Свенціцького. Львів: з друкарні вид. с-ки «Діло». 1931 С. 43–44.
5. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Ф. Р-45 Оп. 1 Спр. 2
6. ДАЛО Ф. Р-45 Оп. 1. Спр. 3
7. ДАЛО Ф. Р-45 Оп. 1. Спр. 4
8. З вітचितової салі. З циклу відчитів про Полісся. *Діло*. 1938. Ч. 61. 20 березня С. 8.
9. Захарчук-Чугай Р.В. Світлій пам'яті Ірини Гургули (до 100-річчя від дня народження). *Мистецтвознавство '04*. Львів, 2004. С. 147–154.
10. Кушнір В. Музей Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові: від заснування до створення першої загальнодоступної експозиції. *Народознавчі зошити*. 2012. №5(107). С. 824–832.
11. Маньковська Р. Деформаційні процеси в музейництві: західноукраїнські області в 1939 – 1950-х роках. *Краєзнавство*. 2017. №3/4. С. 243–244.
12. Моздир М. Ірина Гургула – дослідник народного мистецтва. *Мистецтвознавство '99*. Львів, 1999. С. 191–200.
13. Молодь хоче сонця й повітря. *Діло*. 1938. Ч. 122 7 червня С. 7.
14. Новинки. *Діло*. 1931. Ч. 22 31 січня С. 5
15. Ревія народніх одягів. *Діло*. 1938. Ч. 50 8 березня С. 5
16. Свенціцький І. Національний музей за 1928 р. *Діло*. 1929 Ч. 13. 19 січня С. 2.
17. Терський С. В. Реформування музеїв Галичини на початку Другої світової війни. *Військово-науковий вісник*. 2013. Вип. 19. С. 144–155.
18. Хроніка Наукового товариства імени Шевченка у Львові за роки 1926 – 1930. Львів: з друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1930. Ч. 69-70. 135 с.
19. Хроніка Наукового товариства імени Шевченка у Львові за час від 1.1.1935 – 25.12.1937. Львів: з друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1937. Ч. 73. 126 с.
20. Хроніка Наукового товариства імени Шевченка у Львові за час від 26.12.1937 – 31.12.1938. Львів: з друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1939. Ч. 74. 124 с.
21. Хроніка. *Діло*. 1937. Ч. 221 8 жовтня С. 5
22. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (ЦДАЛ). Ф. 750 Оп. 1 Спр. 2
23. Явна Уляна. Феномен «Нової хати». Яким був жіночий журнал на Галичині. *Локальна історія*. 2021. 21 липня. URL: [https:// localhistory.org.ua/texts/statti/fenomen-novoyi-khati-iakim-buv-zhinochii-zhurnal-na-galichini/](https://localhistory.org.ua/texts/statti/fenomen-novoyi-khati-iakim-buv-zhinochii-zhurnal-na-galichini/) (дата звернення: 21.10.2022)

REFERENCES

1. Arkhiv Muzeiu etnografii ta khudozhnogo promyslu Osobovi spravy pratsivnykiv muzeiu, shcho zvilneni z roboty u 1950 rotsi. [Archives of the Museum of Ethnography and Art Craft Personal files of museum employees who were dismissed from work in 1950.] Fund 1 Description 1b. Case 45. [in Ukrainian].
2. Arkhiv Muzeiu etnografii ta khudozhnogo promyslu. Plany naukovo-doslidnoi roboty muzeiu na 1946 – 1951 roky [Archive of the Museum of Ethnography and Art Craft. Plans of scientific research work of the museum for 1946-1951] Fund 1 Description 1b. Case 10. [in Ukrainian].
3. Hurchula Iryna Volodymyrivna. Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy [Encyclopedia of modern Ukraine] veb-sait URL: <https:// website URL: https://esu.com.ua> (access date: 10/21/2017) [in Ukrainian].

4. Hurchula Iryna Moia pratsia v Natsionalnomu Muzeiu [My work at the National Museum]. Twenty-fifth anniversary of the National / edited by I. Svientsitskyi. Lviv: from the printing house vid. «Business». 1931. pp. 43–44. [in Ukrainian].
5. State Archive of the Lviv Region (DALO) Fund R-45 Description 1 Case 2 [in Ukrainian].
6. DALO Fund R-45 Description 1. Case 3 [in Ukrainian].
7. DALO Fund R-45 Description 1. Case 4 [in Ukrainian].
8. Z vitchytovoi sali. Z tsykliu vidchytiv pro Polissia [From the lecture hall. From the cycle of readings about Polissia.]. Business. 1938. Vol. 61. March 20 p. 8. [in Ukrainian].
9. Zakharchuk-Chuhai R.V. Svitlii pamiati Iryny Hurchuly (do 100-richchia vid dnia narodzhennia) [In memory of Iryna Gurgula (to the 100th anniversary of her birth)]. Art studies'04. Lviv, 2004. pp. 147–154. [in Ukrainian].
10. Kushnir V. Muzei Naukovoho Tovarystva im. Shevchenka u Lvovi: vid zasnovannia do stvorennia pershoi zahalnodostupnoi ekspozytzii. [Museum of the Scientific Society named after Shevchenko in Lviv: from the foundation to the creation of the first public exhibition.] Ethnological notebooks. 2012. Nr 5(107). pp. 824–832. [in Ukrainian].
11. Mankovska R. Deformatsiini protsesy v muzeinystvi: zakhidnoukrainski oblasti v 1939 – 1950-kh rokakh [Deformation processes in museum construction: Western Ukrainian regions in 1939-1950s]. Local history. 2017. Nr 3/4. pp. 243–244. [in Ukrainian].
12. Mozdyr M. Iryna Hurchula – doslidnyk narodnoho mystetstva [Iryna Gurgula is a researcher of folk art]. Art studies'99. Lviv, 1999. pp. 191–200. [in Ukrainian].
13. Molod khoche sontsia y povitria [Young people want sun and air.]. Business. 1938. Vol. 122 June 7 p. 7. [in Ukrainian].
14. Novynky [Novelties]. Business. 1931. Vol. 22 January 31 p. 5 [in Ukrainian].
15. Reviiia narodnikh odiahiv [Revision of folk clothes]. Business. 1938. Vol. 50 March 8 p. 5 [in Ukrainian].
16. Svientsitskyi I. Natsionalnyi muzei za 1928 r. [National Museum for 1928]. Business. 1929 Vol. 13. January 19 p. 2. [in Ukrainian].
17. Terskyi S. V. Reformuvannia muzeiv Halychyny na pochatku Druhoi svitovoi viiny [Reforming the museums of Galicia at the beginning of the Second World War]. Military-scientific bulletin. 2013. Vol. 19. pp. 144–155. [in Ukrainian].
18. Khronika Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka u Lvovi za roky 1926 – 1930 [Chronicle of the Shevchenko Scientific Society in Lviv for the years 1926-1930]. Lviv: from the printing house of the Shevchenko Scientific Society, 1930. Vol. 69-70. 135 p. [in Ukrainian].
19. Khronika Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka u Lvovi za chas vid 1.1.1935 – 25.12.1937 [Chronicle of the Shevchenko Scientific Society in Lviv from January 1, 1935 to December 25, 1937]. Lviv: from the printing house of the Shevchenko Scientific Society, 1937. Vol. 73. 126 p. [in Ukrainian].
20. Khronika Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka u Lvovi za chas vid 26.12.1937 – 31.12.1938 [Chronicle of the Shevchenko Scientific Society in Lviv for the period from 12.26.1937 to 12.31.1938]. Lviv: from the printing house of the Shevchenko Scientific Society, 1939. Vol. 74. 124 p. [in Ukrainian].
21. Khronika [Chronicle]. Business. 1937. Vol. 221 October 8 p. 5 [in Ukrainian].
22. Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv (TsDIAL). Fund 750 Description 1 Case 2 [in Ukrainian].
23. Iavna Uliana. Fenomen «Novoi khaty». Yakym buv zhinochyi zhurnal na Halychyni [The «New House» phenomenon. What was a women's magazine in Galicia]. Local history. 2021. July 21. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/fenomen-novoyi-khati-iakim-buv-zhinochii-zhurnal-na-galichini/> (date of application: 21.10.2022) [in Ukrainian].